TAIVASSALO

Onnellisten saaret

Auringon puolella saaristossa.

TAIVASSALO
Onnellisten saaret

Luonnonläheinen, raikas ja aktiivinen saaristokunta
– vain lyhyen ajomatkan päässä Turusta.

Vaikka Taivassaloa on vaikea sijoittaa kartalle,
on sieltä vielä vaikeampi lähteä pois.

Tänne halutaan jäädä
– tai ainakin palata pian uudelleen!

#onnellistensaaret
#tosviäres

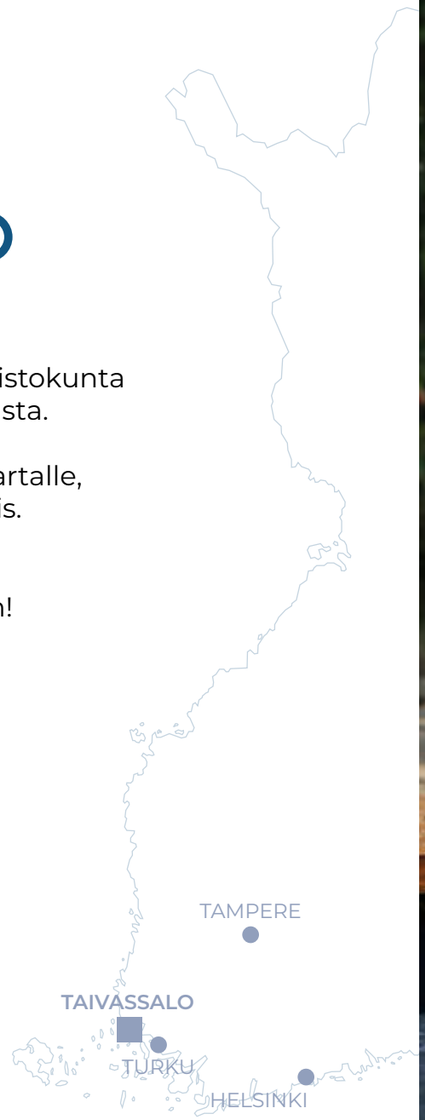

SAARISTOSSA SYKKII

TAIVASSALON SYDÄN

Vesillä voit valita kulkureittisi mielesi mukaan. Taivassalossa voit tehdä löytöretken vaikka jokaiseen lahdenpoukamaan. Salaisia piilopaikkoja riittää, sillä satojen saarien maailmassa eivät yllätykset lopu kesken.

Punaisesta graniitistaan ja runsaista silakkasaaliistaan ja -tuotteistaan tunnetusta Taivassalosta löydät sekä saariston että mantereen parhaat puolet. Taivassalo – hyvä sydämelle.

Lämmin kesäilta Ihattulan venelaiturilla. Kari Hirvo

MERI

Saaristossa talven taittuminen kevääksi on näytelmä, jonka juoni yllättää. Lavastuksesta huolehtii eloon heräävä meri ja valosta kirkas kevätaurinko.

Käsikirjoitusta ei tarvita, sillä luonnon helmassa on helppo improvisoida. Kevättalven saaristossa on tilaa irrottautua rutiineista.

Kevätnäytelmä Jäiden lähtö. Kari Hirvo

SAARISTON RAUHA

Saariston rauhasta saatat itsekin löytää sisäisen sananiekan, valokuvaajan tai taiteilijan.

Onhan meri inspiraationlähteistä parhain – yllättävä, salaperäinen, jopa petollinen, mutta silti niin kaunis ja rauhoittava. Meri voi olla täysin tyyni, kuin liikkumaton avaruus, ja jo seuraavassa hetkessä hulmuta täynnä vaahtopäitä.

Taivassalon monivivahteinen luonto inspiroi ja antaa luomisvirtaa....

Kyhmyjoutsen ja auringonnousu. Kari Hirvo

KAUNEUS

Taivassalo on kaunis,
viehättävä ja pittoreski.

Meillä upea saaristoluonto alkaa jo kotiovelta, hengitämme ja elämme luonnon kanssa yhteistä ilmaa läpi vuodenaikojen.

Me tiedämme saarten ja luotojen ainutlaatuisuuden. Luonnon läsnäolo onkin suurin motivaattorimme niin arjessa kuin vapaalla. Sen me haluamme pitää juuri tällaisena – raikkaana ja virkistävänä.

Kari Hirvo

VENE

Saaristossa tulee hyvin toimeen ilman venettäkin, mutta vene avaa aivan uusia väyliä liikkumiseen ja vapaa-aikaan.

Taivassalossa veneetönkin pääsee vesille: yhteysalus m/s Kivimo liikennöi Hakkenpäästä Velkuan Teersaloon.

Kari Hirvo

Paati ova taivassalolaisel henk ja eläm.
Semne sanonta o, et ko kustavilaine kuale,
kaik kysyvä kumnem paat jäi.
Ko taivassalolaine kuale,
kaik tiätävä kumnem paat hänelt jäi.

© Heli Laaksonen

KALASTAJAN KULTA-AITTA

Taivassalon satojen saarten ja luotojen suojassa Ahti suo antejaan. Apajia riittää niin urheilukalastajille kuin kalaonneaan koettaville onkijoille.

Kokeneen kalastusoppaan kanssa ei tarvitse pelata arpapeliä, vaan Taivassalon vesillä vuosia vieheitään uittaneet tietävät, missä kala parhaiten nappaa.

Saaristossa kalastuskausi jatkuu pitkälle syksyyn ja läpi talvenkin. Taivassalossa alkavat puhelimet soida jo ennen ensilunta, kun kautta Suomen tiedustellaan, joko meri olisi jäässä.

Kari Hirvo

Harmaahaikara paanurysällä.
Esa Orvasto

SILAK'

Pienellä silakalla on ollut roolinsa niin Hansaliiton kuin Taivassalonkin menestyksessä. Suolasilakka oli merkittävä vientituote ja hansakauppiaiden haluttu myyntiartikkeli.

Silakkaa eli hailia on kalastettu rannikolla rysillä jo 1500-luvulta lähtien. 1800-luvulla kehitettiin edistyneemmät isorysät tehokkaampaan kalastukseen. Silakkaa kalastettiin lisäksi verkoilla ja nuotilla, jotka mahdollistivat myös talvikalastuksen. Saaristossa kalastus oli koko perheen asia.

Taivassalossa on pitkät perinteet silakan rysäkalastuksessa, moni kalastaa meillä jo useammassa sukupolvessa. Taivassalossa onkin eniten ammattikalastajia koko Saaristomeren alueella.

Nyt silakka on uinut suomalaisten kulinaristien keittokirjoihin.

Älä tuu meille pyhänä, sanos renki ku löi vastasuuta silakkaa.

Voissa paistettuja silakoita. Tommi Ruohonen

Fotoudu

SILAKRYSÄYS

Musiikki, erilaiset näyttelyt, työnäytökset, puheensorina, leikkimieliset kilpailut, suussa sulavien herkkujen tuoksut, käsityöläistuotteiden myynti ja erilaiset muut tapahtumat täyttävät Taivassalon kirkonkylän, kun kunnan merkittävin tapahtuma Silakrysäys järjestetään.

Tarkista tapahtuman vuotuinen ajankohta www.taivassalo.fi

ONNELLISUUS

Taivassaloa tituleerataan onnellisten saareksi. Täällä on onnellista asua ja elää ja yrittää.

Pidämme huolta ihmisistä, itsestämme ja toisistamme sekä luonnosta. Positiivisuus tuo onnellisuutta.

Onnellisia ovat myös ne lukuisat Taivassalon kesäasukkaat, jotka vuosi toisensa perään saapuvat kesäasuntoihin, vuokramökkeihin tai karavaanarialueelle viettämään ihmisen parasta aikaa.

Vuotuisesta kesäasukkaasta ei ole enää pitkä matka oikeaksi taivassalolaiseksi. Tarvitaan vain oma vene tai omakotitontti, joka sitoo vieraspaikkakuntalaisen pysyvästi Taivassaloon.

Vapaat tontit löydät täältä:
taivassalo.fi/asuminen/tontit

Onnea on oma vene. Ja kalakaveri.

Taivassalon keskiaikainen kivikirkko harvinaisen rikkaine kalkkimaalauksineen ja sisustuksineen on maamme keskiaikaisen kirkkotaiteen merkittävimpiä kohteita.
Mikko Savela

KELLOTAPULIN VIERESSÄ

Taivassalon kaunis harmaakivikirkko on Suomen kolmesta Pyhälle Ristille omistetusta keskiaikaisesta kivikirkosta vanhin.

Pyhän Ristin kirkko rakennettiin 1400-luvulla taivassalolaisten talonpoikien eri puolilta pitäjää keräämistä luonnonkivistä. Kivet olivat pääosin Taivassalon ruskeanpunaista graniittia, sekä punaista, harmaata ja jopa mustaa kiveä.

Kirkko on arkkitehtonisesti harvinainen kokonaisuus, jonka koristeelliset seinämaalaukset eivät jätä ketään kirkon ovista kulkevaa kylmäksi. Seinämaalaukset valmistuivat 1460-luvulla Pietari Henrikinpojan johdolla.

Kirkon kellotapulissa on harmaakivistä rakennettu alaosa, ja sen päältä nousee kellohuone. Kivinen alaosa on vuodelta 1799 ja puinen yläosa on uusittu 1890.

PIETARI HEIKINPOJAN

SIVELTIMEN JÄLJILLÄ

Maalaustelineet notkuvat ja natisevat korkealla kirkon alttarin viereisellä seinustalla, kun Upplannista kotoisin oleva Pietari Heikinpoika siirtää varoen oravankarvasiveltimet ja kalkkikiveen sekoitettuja maavärejä eteenpäin telineellä. Kirkon maalausurakka – al secco – etenee hitaasti, valmistuminen siirtynee Armon vuoteen 1468.

Turun tuomiorovasti Taivassalossa syntynyt Maunu Särkilahti on tullut katsomaan töiden edistymistä. Pietari korjailee kuivalle kalkkilaastipinnalle maalattua marttyyrin ilmettä, eikä ole tyytyväinen apupoika Jönsin lopputulokseen, vaan parantelee siitä ilmeikkäämmän. Marttyyrin ilmeeseen tulee lisää tuskaa.

Ensimmäiset tunnetut maalauksensa Suomessa Pietari ryhmineen teki vuosina 1467–1470 juuri Taivassalon kirkkoon.

Mikko Savela

TAIVASSALON MUSEO

Taivassalon museo toimii Viiasten kartanossa, joka on rakennettu 1779.

Taivassalo-Seura ry:n ylläpitämässä päärakennuksessa ja siihen liittyvässä työväenasunnossa sekä näyttelyhallissa on yli 8500 esineen kokoelmat, jotka liittyvät rakennusten sisustuksiin, perinteisiin elinkeinoihin sekä paikalliskulttuuriin ja -historiaan.

Tommi Ruohonen

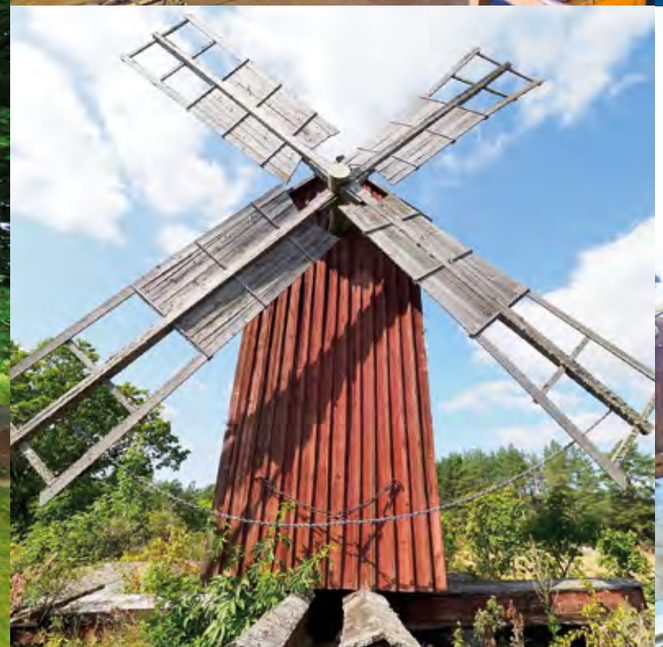

HISTORIA

Töfsalan vanha kronikka kertoo ajasta vedenpaisumuksen jälkeen.

Aikojen alussa ukko Merenselän
ja akka Arkkipelakian kaunis tytär
Sinitaivas vihmoi pohjatuulen lainehilla,
kaatua karahti impi suureen
asumattomaan metsähiseen saarehen.
Honkien humiseva huojunta
oli sen sinne houkutellut,
hieskoivua heilutellut.

Honkahainen saari oli
Mantereen nuorin vesa, salskea salo.
Nuoret rakastuivat heti toisiinsa,
pihkaantuivat katsehesta. Itse säiden haltija
Ukko ylijumala liitti heidät ikuisiksi ajoiksi yhteen
Pyhän Wehaksen rantamilla suolaisen vetehisen
pärskehillä. Syntyi tarinoiden Taivassalo.

Taivassaloa ei näin ole koskaan perustettu usean muun kunnan tapaan, vaan se on ollut olemassa aina.

Vaikka jo viikingit purjehtivat Taivassalon vesillä, Taivassalon syntylukuna on tapana pitää vuotta 1155, jolloin Piispa Henrik kastoi taivassalolaisia kristinuskoon Viiasten pyhällä lähteellä ensimmäisen ristiretken aikana.

Kari Hirvo

Kaitaisten kannuun on upotettu kymmeniä kookkaita hopearahoja. Vanhin raha on saksilainen taaleri vuodelta 1530.

Tekijä: Johan Nützel, Tukholma
Valmistusvuosi: 1695
Paino: 3,2 kg
Korkeus: 21 cm

Kuvaus
Kookas sylinterimäinen kannu, jonka kanteen, pohjan ja kolmessa rivissä kylkeen on upotettu yhteensä 45 hopearahaa; ulkopinta rahoja lukuun ottamatta ja sisäpuoli kauttaaltaan kullattu. Rahojen välinen pinta kannun kyljissä ja kannessa on kauttaaltaan reliefinä esitettyjen lehtiköynnöskoristeiden peitossa.

Lenkkimäinen, nelikulmainen kahva, joka alhaalla päättyy pieneen kilpimäiseen levennykseen. Kahvan yläpäässä reliefinä kilpeä tukeva leijona sekä lyhyen varren päässä munan mallinen, plastisesti muotoiltu lehtinuppi.

Kolme lehtikoristeista pallojalkaa, jotka on muotoiltu leijonan pään ja tassun malliseksi. Saranoitu litteä kansi, jonka pyöristetty reuna ulottuu hieman kannun runkoa ulommaksi.

KAITAISTEN KANNU

Kalastaja Johan Österman työskenteli nuotanvanhimpana 1700-luvun alkupuolella Tukholman Strömmenillä. Hän nosti nuotastaan raskaan arkun, joka sisälsi määrättömästi hopeaa, koruja, kolikoita – siis oikean aarrearkun.

Arkku oli upotettu veteen 1520-luvulla tarkoituksena kätkeä se Kristian Tyrannin joukkojen lähestyessä Tukholmaa. Tunnollinen Johan vei aarteen kuninkaalle ja sai vastineeksi ruhtinaallisen – tai oikeammin kuninkaallisen – korvauksen rehellisyydestään.

Näin Johanista tuli rikas tukholmalainen porvari, joka muisti kotiseutuaan runsailla lahjoituksilla. Hän lahjoitti rahaa Taivassalon köyhäinkassaan, sieltä kun oli alkuaan lähtöisin, ja samoin hänen varoistaan Taivassalon kirkko sai komeat urut.

Teksti: Kaarina Liukkonen

Juomakannu, osa ns. Kaitaisten perintöhopeista. Historialliset kokoelmat, Suomen kansallismuseo

GRANIITINLUJA

Taivassalo on vanhaa ja perinteistä kivenlouhintaseutua.

Taivassalon punainen graniitti, joka tunnetaan kansainvälisesti nimellä *Balmoral Red*, on viety ulkomaille jo satoja vuosia. Sillä on verhoiltu suuria rakennusten julkisivuja, kuten New Yorkin pilvenpiirtäjiä ja Pietarin kirkkoja.

Balmoral Red on keski- ja karkearakeinen, suuntautumaton ja tasarakeinen graniitti, joka yleisväriltään on voimakkaan punainen. Se on vanha klassikko, jota viedään kaikkialle maailmaan.

Hilloisten louhos Wikipedia/Kallerna CC BY-SA 4.0

SAARISTON RENGASTIE SEKÄ

SUURI POSTITIE

Vuonna 1636 julkistettiin kuningatar Kristiinan postiasetus, jonka perusteella Ruotsin valtakunnassa käynnistettiin säännöllinen postinkulku.

Posti saapui mereltä Taivassalon Helsinginrantaan, missä vanha tie kivilaitureineen muistuttaa yhä menneestä ajasta. Postitiellä kulki postitalonpoikien lisäksi niin tuomareita, pappeja kuin hienoja ruotsinmaalaisia herrojakin. Tieosuuksilla oli keskikievareita, joissa sekä matkustajat että hevoset pääsivät lepäämään ja ruokailemaan.

Karujen kohtaloiden Postitie mutkittelee yhä edelleen pitkin ikivanhaa tielinjaa halki kauneimman varsinaissuomalaisen kulttuurimaiseman. Rauhallinen tie sopii Saariston Rengastien tavoin, vaikka pyöräilijöille kiehtovine kulttuurikohteineen ja vaihtelevine maastoineen.

Lue lisää:
taivassalo.fi/matkailu/nahtavyydet/suuri-postitie

Vesa Rantala

KYYNELTEN KALLIO

Postitiellä koettiin myös karmeita kohtaloita, sillä teloitettaviksi tuomitut rikolliset näkivät viimeiset hetkensä tienvarren mestauspaikoilla.

Rikollisten karut kohtalot toimivat varoittavina esimerkkeinä muille kulkijoille. Hengestään pääsivät myös monet nykyisen käsityksen mukaan viattomat ihmiset, kuten serkukset Liisa ja Heikki, jotka tarinan mukaan vastoin Postitien aikaista lakia rakastuivat ja saivat lapsen. Rakastavaisten ja heidän pienokaisensa mestauspaikka nykyisen Helsinginrannantien varrella tunnetaan tänä päivänä Kyynelten kalliona, jossa myös mm. pappilanrengit Heikki Mikonpoika ja Heikki Heikinpoika poltettiin roviolla vuonna 1665.

Lue lisää: taivassalo.fi/matkailu/kayntikohteet/kyynelten-kallio

Mestauskirves Suomen kansallismuseo, Vankilamuseon kokoelma / Marco Melander

Muistomerkki Kyynelten kalliolla. Tommi Ruohonen

Kaitaisten silta Kari Hirvo

KIEHTOVAT SILLAT

Vuonna 1982 valmistunut *Kaitaisten silta* on yksi Suomen pisimmistä. Lähes 500-metrinen silta rakennettiin Kaitaisten salmeen, jossa liikenne kulki ennen kahdella lossilla. Tältä Kaitaisten ja Lehtisen saaret yhdistävältä sillalta avautuvat näkymät edustavat taivassalolaista merimaisemaa parhaimmillaan.

Muntin museosilta sijaitsee Turku–Taivassalo-tien varrella. Yksiaukkoinen kiviholvisilta rakennettiin luonnonkivistä vuonna 1850 yhdistämään Koiviston kylä Kirkkosaareen.

Hyvin alkuperäisessä asussaan säilynyt museosilta edustaa aikakaudelle luonteenomaista rakennustyyppiä, joka sulautuu erinomaisesti ympäristöönsä.

RETKEILLEN

Kokonvuori
Kokonvuori sijaitsee Rouhun kylässä ja se on Taivassalon korkein kohta (42 m). Mäen laelta löytyvästä näkötornista on henkeäsalpaavan upeat maisemat Saaristomerelle. Paikalla on myös nuotiopaikka. Muistathan retkeilijän kultaisen säännön roskien suhteen: ”Tuo tullessasi, vie mennessäsi.”

Pärkänvuori
Taivassalon kunnan pohjoisrajalla Suuren Postitien varrella piilee Pinipajun Pärkänvuori, joka kätkee sisäänsä aimo annoksen paikallishistoriaa. Kiipeilijöiden suosimalta paikalta löytyy tarinoiden täyttämä Morsiuskivi, Veskellariksi kutsuttu avoluola sekä Pimikellar, jonka kerrotaan toimineen isovihan aikaan kyläläisten piilopaikkana.

Hakkenpään reitti
Hakkenpään rannasta lähtee Hakkenpään kylän historiasta, kylän ihmisistä ja tapahtumista kertova reitti, joka kulkee pääosin kylänraittia pitkin. Reitin pituus on kylän rannasta vanhaan Yläkouluun n. 1,6 km yhteen suuntaan. Poikkeaminen Keltingintiellä kalakallioita katsomaan lisää matkaa 1,6 km.

Näkymä Kokonvuorelta Ari Seppänen

YHDESSÄ

Yhdessä tekeminen ja yhteisöllisyys on tärkeää.

Talkoilu sekä yhteisöllinen tekeminen on aina ollut ja on edelleen osa saaristolaisuutta. Vapaaehtoistyön vaatima asenne ja henki istuvat luontevasti saaristolaiseen ajatteluun ja toimintatapaan.

Tapahtuman järjestäminen yhdessä antaa jäsenilleen yksilöinä sekä ryhmänä huomattavasti enemmän kuin valmiiseen tapahtumaan osallistuminen. Osallisuus palkitsee, sitouttaa ja lisää yksilön arvontunnetta.

Rennosti yhdessä puuhailu tuo myös esiin piileviä vahvuuksia ja taipumuksia. Ihminen on energisimmillään päästessään käyttämään vahvuuksiaan.

MIKSI ELÄMÄ TAIVASSALOSSA ON KUIN LOTTOVOITTO

Millainen olisi taivassalolainen lottorivi? Siihen voisi kuulua neljä vuodenaikaa saaristomeren rannalla tai sitten kaverille väläytetty hymy kassajonossa. Lisänumeroiksi sopisivat ainakin luonnon herkkuja notkuvat sieni- ja marjametsät sekä kaulahuivin kehystämät punaposket luontopolulla.

Sellaisia ihanan tavallisia, taivassalolaisia asioita.

Lue lisää: taivassalo.fi/lottovoitto

Meren rannalla voitat aina Rodeo / Juha Tuomi

Penbox / Pertti Suurhasko

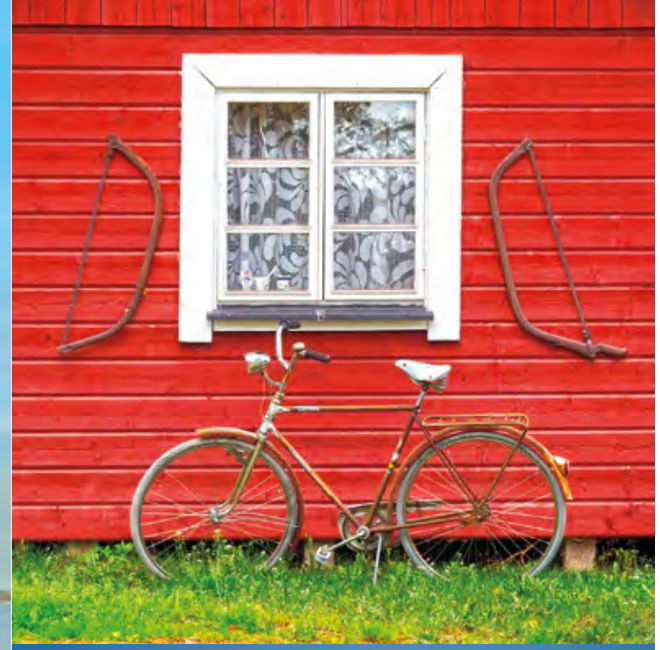

VISIT TAIVASSALO

Kauniiden maisemien ja meren tarjoamien virkistysmahdollisuuksien sekä toimivien kuntapalvelujen ansiosta Taivassalo on vahva matkailukunta.

Historian värittämä merellinen kunta houkuttelee lepoa ja virkistystä tavoittelevia lomanviettäjiä aurinkolomalle, sukeltamaan, kalastamaan, risteilemään tai luontoretkeilemään.

Taivassalossa on 2.000 kesämökkiä, yli 180 saarta ja yli 300 kilometriä merenrantaa.

Meiltä löytyy kaikki onnellisen elämän ainekset.

Matkailuinfopisteet ja paikallisten yrittäjien tarjoamat **matkailupalvelut** löydät netistä: taivassalo.fi/matkailu

Yläkuva Tommi Ruohonen
alempi Vastavalo / Jari Hakala

48 **Kaitaisten silta** Kari Hirvo

Vastavalo / Jari Kurvinen

TÄL TAVAL

me tääl Taivassalos eletä.

Onnelist elämä koiteta yhres pittä
ja toisinas vähä hauskaaki.
Kaunist o kumminki.

Tul sääki käymä, kattella vähä meijä paikoi
ja jutella sit paremmi ko nährä.
Mennä vaiks kala.

Esitteen sisältö muodostuu Taivassalon saaristokunnan värikkäistä vaiheista eri aikakausina.
Lukijalta ei voi jäädä huomaamatta valokuvista saaristomeren kauneus ja ainutlaatuisuus.
Esite antaa vain viitteitä millaista on onnellinen elämä Taivassalossa.
Paikanpäällä saatkin parhaan autenttisen kokemuksen.

Tul sääki käymä!

Esitteen tiedot on tarkoitettu yleistiedoksi. Jatkuvan kehittämistyön seurauksena Taivassalo saattaa hieman erota siitä mitä tässä esitteessä on kuvattu. Julkaisija ei vastaa mahdollisista muutoksista ja virheellisistä tiedoista esitteessä.
Taitto ja toteutus: Mainostoimisto Penbox **Painopaikka:** Paino-Kaarina Oy
Kaikki oikeudet pidätetään. © Taivassalon kunta 2023.

taivassalo.fi
#onnellistensaaret
#tosviäres